

Politika čudnih fantazij.

Grof Berchtold je dal, ko je bila balkanska
na končana, v časopisih, ki mu služijo iz
njih razlogov, razglasiti, kakšni nameni da
vodil njegovo politiko; med glavnimi mo-
je bil ta, da je hotel preprečiti razvoj —
slavizma, oziroma oslabiti njegovo moč.

Panslavizem je beseda, na katero človek
v pogostoma naletava, ako se bavi s poli-
nimi pojavi ali pa vsaj čita časopise. Toda
bi kdo zahteval natančno definicijo tega iz-
raha, bi jo prav težko dobil. Tako pa je vedno
lahko, ki jih je lahko imenovati, toda težko
pa nemože opisati. In panslavizem je v
nici komaj kaj drugega kakor strašilo za po-
ne otroke.

Tudi nemški kancelar Bethmann-Hollweg
v nekem govoru v nemškem državnem
ru govoril o spopadu slovanskega in ger-
nskega sveta. Človeku se je takrat zdelo,
deklamira govornik v Berlinu, šepetalec pa
bi na Dunaju. Zakaj nikjer drugod se ne bi
mogla izleči ta fantazija, ki je za Nemčijo
esna kakor predpusna šala, medtem ko se
Avstriji včasih rabi kot politično orodje, četudi
v naši dragi — o, dragi! — domovini nič
nj smešno.

Ljudje, ki se poslužujejo panslavistične
ze kot pretilnega sredstva, si domnevajo
akšno veliko, silno, živo tendenco, ki hoče
Slovane združiti v en sam ogromen narod
nim jezikom, eno kulturo, eno vero, da si
vari skupno državo z enim samim vladar-
in potem osvoji ves svet ali pa vsaj vso
ropo in Azijo. Ali kar imenujejo panslavizem,
bil pravzaprav panrusizem; kajti skupni je-
zedinjenih Slovanov bi moral biti ruski, vla-
novega naroda bi bil ruski car, in vsi bi
rali sprejeti moskovsko kulturo.

Zdi se nam, da bi bila huda žalitev, če bi
ili, da verjamejo ljudje, ki rogovili s pan-
vistično pošastjo, sami v utopijo, ki jo slikajo
mesto hudiča na steno. Jan Kolar je bil pes-
in je znal delati verze, ki so jih res čislali
dije. Ali četudi je kričal na ves glas, je ostal
ndar celo med svojimi najbližjimi rojaki le
pijoči prerok v puščavi. Njegovi Slovaki
o hoteli niti s Čehi stopiti v narodno edin-
vo, daj se gotovo nemožeče smatrati slova-
j jezik za kaj drugega kakor za češko narečje
bi bili Slovaki v tesni naslonitvi na Čeha ne-
omno tudi politično okrepčali svoje stališče.

Rusini imenujejo vsakega rojaka izdajalca,
se smatra za Rusa in so še pred kratkim
pravili poslancu Kuriloviču v avstrijskem
rlamentu zaradi tega hrupen škandal, četudi
razlike med rusinskim in ruskim jezikom
ko neznatne, da se tudi tukaj lahko govori
dialektu. Srbski in hrvaški jezik se sploh ne
zlikujeta, ali Srbi in Hrvatje še vedno žive
t dva naroda. Ljuta nasprotja med Poljaki
Rusi so znana vsemu svetu, in pravkar se
tudi razmerje med Srbijo in Bolgarsko tako
slabšalo, da ne bi moglo biti slabše med dr-
vama dveh popolnoma tujih narodov.

Če je kljub temu še nekoliko fantazov, ki
njlajo o enotnem slovanskem narodu, ne po-
ni to nič več kakor pridige zmedenih prero-
ov, ki mislijo rešiti svet, če bodo ljudje zapu-
ili hiše in se hranili od sirovega sočivja in
orenin. Nikjer ni take panslavistične ten-
ence med ljudstvom, ne med znanstveniki, ne
ed resnimi političarji. Najmanj pa je želje
o splošnem rusificiranju in po blaginjah ru-
kega carizma.

Bethmannova fraza o slovansko-german-
kem svetu je bila nezmisljena. Tudi enotnega
ermanskega sveta ni, in nemški kancelar bi
hko najbolje vedel, kako brezuspešno se tru-
ijo pametni ljudje, da bi dosegli boljše raz-
erje med Nemčijo in Anglijo. Kljub temu, da
ve Danci na Nemškem, so hoteli pred kratkim
ako znamenitemu raziskovalcu kakor Amund-

seni prepovedati dansko predavanje. Ali veliki
svetovni spopadi se dandanes ne vrše zaradi
jezikov. Gospod Bethmann kot nemški kan-
celar ne more biti socialist; vendar pa bi lahko
vedel, kaj pomenijo v naši dobi gospodarski
interesi in gospodarske konkurence. Te odlo-
čilne reči se ne dajo uravnjavati po narodnosti;
na njih podlagi ni mogoče konstruirati slovan-
skega in germanskega sveta in uprizarjati slo-
vansko-germanske vojne.

Se nezmislnejša pa je bila beseda grofa
Berchtolda o njegovi protipanslavistični poli-
tiki. To kar je naš prvi minister krstil za pan-
slavizem, bi mogel biti le ruski vpliv na Bal-
kanu. O tem bi bilo mogoče resno razpravljati.
V kapitalistično-imperialistični dobi ni nič ču-
dnega, da se trudijo velike države za tak vpliv.
V oficijelni Rusiji je stremenje proti Carigradu
že zgodovinsko; slovanstvo balkanskih držav
in pravoslavna vera sta vedno dajala ruskim
vladam prevezo za pokroviteljstvo nad bal-
kanskimi narodi, katere so »reševale turškega
larma«, da bi jih v imenu hvalečnosti spravile
pod carjevo gospodstvo. Imperatorjevi zastop-
niki so intrigrirali zdaj v Sofiji, zdaj v Belem-
gradu, najrajši pa povsod obenem. Enako zgo-
dovinska pa je ljubosumnost oficijelne Avstrije,
ki je gledala na Solun kakor na bodočo avstrij-
sko luko in ji je hodilo rusko prizadevanje za-
radi tega navskriž.

Prevelika moč Rusije ne more biti koristna
avstrijskim interesom. Toda z avstrijskim Bal-
kanom ni nič; kdor je še lani sanjal o njem,
se je moral zdramiti letos. Naj se balkanske
države zdaj še gledajo kakor pes in mačka;
veliki skupni interesi jih bodo vendar prignali
na ono pot, ki jo kaže socialna demokracija
vseh balkanskih narodov: V združitev! Ne-
nara prežive prej še nekoliko kriz, ali končno
bodo morale storiti to, kar je neizogibno.

Rusija ne bo podpirala tega stremjenja,
ker bi oviralo njene lastne tendence. Balkan-
ska samostojnost in ruski Carigrad se ne vje-
mata. Pač pa podpira balkanska nesloga cars-
ke želje, in kdor neti to neslogo, opravlja ru-
sko službo. Grof Berchtold pravi, da mora vo-
diti politiko proti panslavizmu, pravilneje re-
čeno proti ruskemu imperializmu; vodi pa v
resnici rusko politiko. Avstrija ne more prav
nič pridobiti, če sta Srbija in Bolgarska sovraž-
nici. Pohoda in Solun ne bo več. Ako pa po-
magamo vladama v Belgradu in Sofiji, da na-
stopita pot militarizma in začneta od leta do
leta povečavati svoje izdatke za oboroževanje,
vzamemo svoji industriji še bolj kakor doslej
možnost kupčije na Balkanu. Kdor porabi ves
denar za puške in topove, ne more kupovati
platna, sukna, strojev, plugov in vagonov. In
če se imamo — kakor misli grof Berchtold —
res bati Balkancev, nismo pametni, ako jih si-
limo, naj si organizirajo veliko vojsko.

Politika, ki gre za tem, da oslabi balkan-
ske države, jih goni pod okrilje Rusije. Trenotno
priateljstvo z bolgarskim Ferdinandom nam
ne more veliko pomagati, zakaj balkanski mo-
narhi niso tako veliki gospodje, da bi mogli su-
kati »svoje« države in narode po svoji volji.
Politika brez ljudske podlage pripravi lahko še
gospoda Ferdinanda samega ob žezlo in krono,
in če je v naših računih le njegova oseba, se te-
daj še mi lahko obrišemo pod nosom. Vlade se
menjajo tudi v balkanskih glavnih mestih, in če
se morajo naslanjati na kakšno tujo državo, ni-
mamo nikoli jamstva, da se ne bodo naslanjale
na Rusijo.

Avstrijski interesi zahtevajo torej močan
in neodvisen Balkan, slovo balkanskih narodov
in prostost za njih gospodarski razvoj. To bi
bilo najboljše zdravilo proti »panslavizmu«. Po-
litika grofa Berchtolda pa je ubrala nasprotno
pot, in avstrijski narodi se je ne morejo veseliti.

Državna oskrba za brezposelne.

Po državah, kjer militaristična blaznost ni
le oslepila vladajočih krogov popolnoma in kjer
se zavedajo kulturnih dolžnosti napram vsem
ljudem, store več ali manj, da omeje bodo brez-
poselnih z javnimi sredstvi. Veliko je bilo po-
zkusov, kako bi se brezposelnim najboljše po-
nagalo. Slednjič so našli obliko, s katero dose-
gajo ta cilj. Po vsej zapadni in srednji Evropi
emeljijo javna oskrba za brezposelne na tem,
da dajejo države in občine prispevke k podpo-
ram, ki jih izplačujejo strokovne organizacije
brezposelnim.

Na Angleškem je ustanovila država
zavarovanje zoper brezposelnost za štiri ve-
like industrijske panoge. Lokalne posle tega
zavarovanja oskrbujejo za organizirane de-
lavce strokovne organizacije. Za ostale indu-
strijske panoge nimajo še državnega zavarov-
anja zoper brezposelnost; vendar pa daje dr-
žava tem panogam prispevke k podporam za
brezposelne.

Na Danskem in Norveškem pri-
spevajo država in občine k podporam, ki jih iz-
plačujejo strokovne organizacije.

Na Finskem pripravljajo enak zakon.
Na Francoskem povračuje vlada

strokovnim organizacijam, ki izplačujejo pod-
pore brezposelnim, vsako četrletje del teh
podpor.

Od 25 kantonov v Švici ima 6 kantonov
državno zavarovanje zoper brezposelnost. Tudi
tukaj prispeva država k podporam strokovnih
organizacij.

Na Bavarskem je prav sedaj storila
vlada prvi korak k zavarovanju zoper brez-
poselnost. Vlada je izjavila, da povrne občinam
polovico zneskov, ki jih plačujejo kot prispevke
k brezposelnim podporam strokovnih organi-
zacij.

V Belgiji prevladuje takozvani gentski
sistem. Gentski sistem za izplačevanje podpor
brezposelnim imajo danes že v 100 belgijskih
občinah. Ta sistem je uvedlo tudi mnogo občin
v Nemčiji, na Nizozemskem, v Švici in Italiji.

Stroški za državno oskrbo brezposelnim
ne bi bili veliki. Pretečeno leto so izplačale vse
avstrijske strokovne organizacije za podpore
brezposelnim dva milijona kron. Če bi bila dr-
žava prispevala 50 odstotkov, bi izdala le en
milijon kron. Letos so seveda vsled gospodar-
ske krize izplačale strokovne organizacije
mnogo več kakor lausko leto in če bi imeli dr-

žavne prispevke, bi gotovo naraslo število de-
lavcev, ki bi si hoteli zavarovati podporo ob
času nezaposlenosti s tem, da bi postali člani
strokovnih organizacij ali da bi ustanovili lastne
blagajne za izplačevanje podpor brezposelnim.
Zato bi seveda tudi kmalu presegal prispevek
države en milijon kron, ali tudi v najhujših časih
gospodarske krize bi ne znašal več kakor dva
ali tri milijone kron in ta znesek utrpi država
lahko tudi pri nepovoljnih finančnih razmerah.
Kjer je na razpolago milijarda za neproduktivne
izdatke, tam je menda mogoče dobiti tudi še
nekaj milijonov za izdatke, ki obvaruje toliko ti-
soč ljudi pred najhujšo bedo.

Oskrba brezposelnih iz javnih sredstev pa
omogoča po drugi strani prihranke. Tako se je
n. pr. znižal v Gentu, odkar imajo občinsko
oskrbo brezposelnih, izdatek za ubožno pod-
poro za polovico. Tudi v Avstriji bi se zmanj-
šali izdatki za ubožne podpore, za zapore, pri-
silne delavnice in odgonske vozove v isti meri
kakor bi naraščali prispevki za državno oskrbo
delavcev, če bi se delavcem olajšala skrb za čas
brezposelnosti. Važni vzroki so torej, ki pri-
poročajo vpeljavo gentskega sistema v Avstriji,
ki se je vdomačil že skoraj po vsih evropskih
deželah. Ako hoče država res olajšati bedo
brezposelnih, tedaj mora poseči po tem sred-
stvu.

Uvažujoč vse te razloge, so vložili na čer-
tkovski seji državnega zbora poslanci sodrugi
Domes, Palme, Schäfer, Muchitsch, Hudec in
tovariši načrt

zakona
glede dovolitve državnih prispevkov k podpo-
ram strok. org. za brezposelne.

Člen I. Brezposelni delavci, nastavljeni in
posli, ki so člani društva, ki daje svojim čla-
nom podpore v času brezposelnosti, imajo pravi-
co do državnih prispevkov k izplačanim pod-
poram.

Člen II. Državni prispevek znaša polovico
podpornega zneska, ki ga plačuje društvo svo-
jim članom.

Člen III. Državni prispevek traja tako
dolgo kakor podporni znesek društva, nikakor
pa ne dlje kakor 90 dni v enem letu. Ako se
prideli brezposelnemu v njegovi stroki in v
njegovem prebivališču delo s primernimi
delovnimi pogoji in če brezposelni ne sprejme
tega dela, tedaj izgubi pravico do državnega
prispevka.

Kakšne delovne pogoje je smatrati za pri-
merne, to je razsoditi po tarifnih pogodbah,
sklenjenih med podjetniki in organizacijami de-
lavcev in nastavljenecv; kjer pa takih pogodb
ni, po pogojih, ki so običajni v stroki in prebi-
vališču brezposelnih.

Vsled stavke ali izpora prosta delovna me-
sta ne veljajo za primerna, dokler traja stavka
ali izpor.

Člen IV. Državni prispevek se ne izplačuje
stavkajočim in izprtim, dokler traja stavka ali
izpor.

Tudi tedaj ne, če povzroča brezposelnost
trajna nezmožnost za delo.

Brezposelni, ki so bolni, nimajo pravice do
državnega prispevka, če imajo pravico do bol-
nišnice iz bolniške blagajne, ki je urejena po
zakonu za bolniško zavarovanje ali pa iz bra-
tovske skladnice. Dokler dobivajo bolniščino,
nimajo pravice do državnega prispevka.

Dnevne beležke.

— Če bi bil klerikalizem nepremagljiv, bi
tičala še dandanes vsa Evropa v srednjem
veku, in kakšno bi bilo tedaj življenje na svetu,
si lahko misli, kdor ve kaj o sveti inkviziciji,
o preganjanju »krivovercev«, o procesih zoper
»coprnice«, o gorečih grmadah in podzemelj-
skih ječah. Da so mogle miniti vse te »lepe«
reči, je bilo treba zlomiti silo klerikalizma, ki
je gospodoval po vseh deželah in imel veliko
več moči, kakor danes, ker se je opiral tudi na
posvetno oblast. V njegovih rokah ni bil le
križ, ampak tudi meč. In njegova beseda je
več veljala od volje kraljev in cesarjev, ki so
trepetali pred prokletstvom iz Vatikana. Kle-
rikalizem je vendar padel, in Kranjska je ena
maloštevilnih dežel, v katerih ima še nekoliko
srednjeveške moči. Ako ne bi bili po drugih
državah dobojevali velikega boja s to nazad-
njaško silo in bi se še danes lahko zažigale gr-
made, bi na Kranjskem gotovo gorele. Zakaj
fanatizma je med našimi klerikalci gotovo to-
liko, kolikor ga je imel kakšen Torquemada,
in stavek iz očenaša »Odpusti nam naše dol-
gove, kakor tudi mi odpuščamo...« je našim
klerikalcem popolnoma neznan. Ne le da ne
odpuščajo svojim dolžnikom, ampak mašče-
vanje iščejo tudi tam, kjer jim nihče ni dal po-
voda za to. Kdor ni klerikalec, je že grešnik,
in gorje mu, če mu morejo pokazati svojo pest!
Dosljej so s tem strahovali ljudstvo. Cele trume
so mislile, da se rešijo klerikalne jeze le tedaj,
če postanejo sami vsaj na videz klerikalci. Ali
ta račun je postal napačen, odkar je okrog ko-
ritov že preveč tistih, ki bi radi kaj dobili. De-
želni kristjani so se lahko znašli nad svojimi
nasprotniki, dokler so bile bisage polne, pa so
dajali iz njih svojim pristašem in tako kazno-
vali tiste, ki niso nič dobili. Ali zdaj so torbe
izpraznjene, iz proračuna zija sam deficit, pri
koritih ni več prostora, in gospodje, ki so doslej

Člen V. Pravico do državnega prispevka
se lahko zahteva le potom društva. Društva, ki
zahtevajo to pravico, se morajo zavezati, da
bodo izplačevala prispevke svojim članom ob-
nem z društvenimi podporami brezplačno.

Člen VI. Društva, ki za svoje člane zahte-
vajo pravico do državnega prispevka, morajo
javiti to zahtevo vsako leto ob začetku trgo-
vinskemu ministrstvu, izjaviti morajo, da pre-
vzamejo dolžnost predplačnega izplačevanja
prispevka (člen V.) in izročiti morajo svoja pra-
vila in sklepe, tikajoče se podpor brezposelnim.

Člen VII. Društva morajo voditi tekoči za-
pisnik, v katerega vpisujejo:

a) Ime, priimek, prebivališče in poklic vseh
članov, ki so dobivali podporo za brezposelne;

b) zneske podpor;

c) dan, ko se je začela brezposelnost in
dan, ko prične za brezposelnega pravica do
podpore;

d) število brezposelnih dni in dni, za ka-
tere velja pravica do podpore;

e) bolniško blagajno, katere člani so brez-
poselni, ki uživajo podporo; podatek, če je imel
brezposelni za časa brezposelnosti pravico do
bolniščine in za koliko dni;

f) zavod za posredovanje dela, pri katerem
so iskali brezposelni delo; podatek, če in kdaj
je bilo odkazano delo brezposelnim s primer-
nimi pogoji;

g) podatek, če je bil udeležjen brezposelni
v času, ko je dobival podporo za brezposelne,
pri stavki ali izpору.

Trgovinsko ministrstvo ima pravico vpo-
gleda v ta zapisnik in pravico, da zahteva pred-
ložitev pobotnic, podpisanih od brezposelnih, o
prejemu od društva izplačanih brezposelnih
podpor in o prejemu potom društva izplačanega
državnega prispevka.

Člen VIII. Društva morajo izročiti trgovin-
skemu ministrstvu vsak mesec prepis zapisnika
in sicer o podporah izplačanih v vsakem ko-
ledarskem mesecu najpozneje do konca nasled-
njega koledarskega meseca. Kakor hitro in na
trgovinsko ministrstvo ta prepis, mora priznati
državni prispevek in ga izplačati tekom štiri-
najst dni društva.

Člen IX. O sporih, ki nastanejo vsled pri-
spevkov med državo in društvi, odločuje
obratno sodišče v kraju, kjer je društvo; kjer ni
obratnih sodišč, pa redna sodišča.

Člen X. Državni prispevek k podporam
strokovnih organizacij brezposelnim ni sma-
trati za ubožno podporo. Zaradi uživanja držav-
nega prispevka ne sme biti nihče prikrajšan v
svojih javnih pravicah.

Člen XI. Prenos pravice do državnega pri-
spevka na tretjo osebo je nedopusten, prav
tako je tudi nedopustno, če bi kdo hotel zasta-
viti ali zarubiti ta prispevek; izzvati so le pri-
meri, če se porabijo prispevki za pokritje za-
htev onih oseb, ki imajo zakonito pravico, da
skrbe osebe, ki dobivajo državni prispevek, za
njihovo življenje.

Člen XII. Zakon postane veljaven 1. janu-
arja 1914.

Člen XIII. Zakon naj izvede trgovinski mi-
nister v sporazumu z ministrom za notranje za-
deve, s poljedelskim ministrom in ministrom za
javna dela.

dajali, bodo morali — jemati. Do dna izpra-
njene blagajne je treba napolniti, pa bodo gra-
bili z obema rokama, ker s samim žegnem brez
denarja ni mogoče gospodariti. Upanje na do-
biček se ne izplača več; zaradi profita ne kaže
klečeplaziti pred klerikalci. Kdor zdaj glasuje za
klerikalce, ne sme pričakovati nagrade, ampak
nove davke, da bodo mogli deželni gospodarji
zlezti iz blata, v katero so zašli. Če naj se pa
prepreči presilna obremenitev ljudstva, je treba
preprečiti enako gospodarstvo, kakršno je bilo
dosedanje. Treba je glasovati, treba je agitirati
proti klerikalizmu. Kajti tudi na Kranjskem je
ta sila premagljiva, kakor je bila premagljiva
drugod. Le volje je treba in pridnega, neustraš-
nega dela.

— Gospodje, nove laži! »Slovenčeve« laži,
ki jih dan na dan premleva o socialnih demo-
krah in se vrti v njih kakor jesenska muha
v močniku postajajo že res dolgočasne in prste-
ne. Človeku se še zdale, če bere vedno le o
tem, kako se rede socialno demokratični vodi-
telji na račun delavskih žuljev, kako pripove-
dujejo voditelji delavcem stvari, katerih sami
ne verujejo, kako nazaduje socialna demokra-
cija na vsem svetu, kako defravdirajo voditelji
po blagajnah strokovnih organizacij itd. itd. Ali
je klerikalno gospodo zapustila že vsa fanta-
zija? Nove laži, gospodje! To bo vleklo, to bo
omajalo zaupanje socialno demokratičnega de-
lavstva v stranko in kar v trumah bodo drli
pod okrilje »Strokovne zveze«. Saj je zločinov
na svetu, da je joj. Pričakujemo torej nove,
sveže laži, ob katerih se bomo zopet lahko
smejali.

— Odgovor »Slovencu«. V volilnem boju
se klerikalna gospoda na Kranjskem poslužuje
vseh mogočih sredstev; eno je grše od dru-
gega. Laž — manjša in večja — kristjanom
okrog »Slovenca« je že prirojena. Saj je znano,
da se klerikalci poslužijo vsakega sredstva, samo
da doseže svoj namen. Deželni glavar dr. Su-

steršči se je že v nedeljo na shodu »za povabljenje« na Glincah spraval »čez me« ter mi očital »poturčenje«. Smejal sem se in smejem se še danes dr. Šusteršiču; mož je mislil nase — saj ga poznamo! Da pa širša javnost izve, kaj je z mojimi poturčenjem, bom vso reč pojasnil. Brez konfesije sem že dolgo časa — kajti klerikalni nasilniki so mi davno že dokazali, da jim je vera v poštenost, pravičnost in spodobnost deseta briga. Če sem hotel biti daleč od farizejev, ki kupčujejo z vero — postal sem s polnim prepričanjem brez konfesije. Poročil sem se — logično — civilno in otroci seve so brez konfesije. Najstarejši dečko je pred tremi leti dorasel za šolo. Klerikalci so takoj napeli vse sile, da bi dečku otežili obstoj. Kmalu — pred tremi leti — sem dobil poziv, naj dečka priglasim h kakšni konfesiji. Ker pa zakon pravi, da otroci slede vedno veri svojih staršev, sem vložil priziv proti temu pozivu šolske oblasti. Po dolgih treh letih, ko je moj dečko prišel že kot odličnjak v IV. razred — dobil sem odlok c. kr. ministrstva za uk in bogočastje, da navedem svojemu sinu neko veroizpovedanje. Proti temu odloku sem storil vse potrebno; pooblastil sem odveta dr. B., da v mojem imenu napravi pritožbo na upravo, in če bo potreba še na državno sodišče, ker odlok c. kr. ministrstva za uk in bogočastje je proti zmislu zakona. Oznanil sem to pristojni oblasti; navel pa sem doslovno: »Ako pa se me misli primorati, da mora moje dete prisostvovati pouku v kakem veroizpovedanju, tedaj naj se mu razlagajo nauki mohamedanske konfesije rita hanefitskega kot konfesije v Avstriji postavno priznane!« Laž je tedaj, da bom svoje otroke »poturčil« — res pa je, da sem dal sl. c. kr. ministrstvu za uk in bogočastje na prosto voljo: Ali pustiti moje otroke pri miru ali pa: Prestaviti koran v slovensčino ter naučiti magari turškega muftija slovensko. Če gospodje pri c. kr. ministrstvu za uk in bogočastje nočejo upoštevati postave — tedaj se moramo braniti pač tako, kakor sodimo da je prav! »Slovenec« pozivlja, naj me ne volijo pri bližajočih se volitvah v deželni zbor! Ljudje, ki odobravaljo počenjanje dr. Kreka in njegovih kumparov, me gotovo ne bodo volili. Ne ponujam se nikomur. Hinavščine ne uganjam. Komur sem všeč tak, kakršen sem, bo pač oddal glasovnico z mojim imenom. — Moja »vila« je tudi »Slovenec« v želodcu — dr. Krek, dr. Pegan e tutti quanti bi smeli imeti vile in gradove — mi zato ker smo socialni demokratje pa bi morali hoditi raztrgani okrog ter biti v večnem strahu, kdaj nas naj hišni gospodar postavi pod kap! Prav po katoliško! No — jaz sem svojo hišo zgradil na svoje ime brez strahu, da me kdo opluje. Klerikalce poznam, ki zidajo hiše na ime svojih žena! — Pomagal mi jo ni graditi nihče. Ukradel nisem nikomur nič, daroval mi noben ni nič — kar imam, sem pošteno s težkim delom prislužil. Toliko v pojasnilo. — Na Vas, klerikalce, gledam s prezirom kot se gleda na lakaje, ki so v srcu in duši hinavski, škodoželjni in nepošteni. — V Sp. Šiški, 18. novembra 1913. — Anton Kristan.

— **Telesna dela usmiljenja: Mrličje pokopavat.** Sodrug s Posavja nam piše: Nikjer ne občutimo tako žive potrebe po krematoriju kakor v tistem delu Posavja, ki spada pod šentpetersko faro v Ljubljani. Zakaj šentpeterski župnik tako rad »pozabi« na pogreb, kadar gre za revne ljudi. Naj navedem samo dva primera ki sta se zgodila prav pred kratkim. Umrl je nezakonsko dete, pogreb je bil napovedan, pogrebci so čakali in čakali, šentpeterskega župnika ni bilo od nikjer. Otroka so potem zagrebli brez žegnove. Kako se mu je zaradi tega godilo na drugem svetu, tega seveda ne vem. Prihodnji dan je šla stara mati tega otroka k župniku in ga vprašala, zakaj da ni prišel na pogreb. »Sem pozabil«, so dejali gospod, katoliški duhovnik. Drug primer. Umrl je zopet ubog delavec otrok. Pogreb napovedan, pogrebci na pokopališču s krsto, župnika ni na spregled. Brihtna glavica, ki dobro ve, kdaj gospodje duhovniki ne »pozabijo« na pogreb, je našla izhod: »Pustimo otroka do jutri v mrtvašnici, jutri bo pgreg gruntarjevega sina in gospod gotovo ne bodo »pozabili« pogreba, ki je dobro plačan.« Otroka so res pustili na

pokopališču in prihodnji dan je prišel šentpeterski župnik točno k pogrebu gruntarjevega sina in je še mimogrede požegal delavčevega otroka. Zdi se mi torej, da bi bil za uboge šentpeterske farane, ki nimajo dovolj cvenka, da bi gospod ne pozabili nanje, najbolj primeren krematorij. Zoper sežiganje so itak katoliški duhovniki in potem bi lahko sami vse opravili in ne bi čakali po cele ure za pozabljive gospode. Ali ne bi naš presvetli knez in škof opomnili šentpeterskega župnika, da naj marljivo prebira katekizem, kjer je zapisano med telesnimi deli usmiljenja: Mrličje pokopavat?!

— **Nesreča v litijški predilnici.** 21letni delavki Tereziji Pehardi je v predilnici v Litiji odtrgal stroj vseh pet prstov na desni roki. Pričeli so jo v ljubljansko deželno bolnišnico.

— **Na Glincah** v gostilni »Amerika« bo shod konsumentov točno ob 8. zvečer v soboto 22. t. m. Pridite vsi!

— **Ljubljanski društveni orkester** priredi danes prvi društveni koncert pod vodstvom koncertnega mojstra g. Bogomila Černyja v hotelu Tratin (Zlata kaplja). Člani vstopnine prosti, nečlani plačajo po 40 v. Začetek ob 8. zvečer. Za mnogobrojno udeležbo se priporoča odbor.

— **Zborovanje konsumentov** bo na Jescnicah pri Pekarju 27. t. m. ob 7. zvečer. — Na Savi pa 30. t. m. ob 10. dopoldne pri Berglesu, za Koroško Belo pa 30. t. m. ob 2. popoldne pri Hkavcu.

— **Shod konsumentov** v Trzinu bo v nedeljo ob polu 3. popoldne pri Pekarju. Pridite vsi.

— **Velika železniška nesreča.** Iz Montgomeryja poročajo: Neki vlak na železniški progi Georgia Central, v katerem so se vozili izletniki, je padel pri Claytonu z mosta. Dvajset oseb je bilo usmrčenih, 250 pa ranjenih.

— **Ženski policijski načelnik v Čikagu.** Za povzdigo ženske morale je sklenil župan v Čikagu, da imenuje Jero Hoven Briton za načelnico mestne policije. Mestni svet je odobril ta županov predlog.

— **Kinematograf »Ideal«.** Roger la Houtee znameniti roman v filmu »Živ in mrtve« je vse obiskovalce očaral. Veletragična do skrajnosti napetost zbujačo vsebina učinkuje od začetka do konca s tako silno močjo, da se zde kratke pavze med vsakim delom še predolge in vsakdo nestrpnost pričakuje konec. Ta spored šolski mladini ni dostopen. V petek »Strupena kača« pri vseh predstavah. V soboto »Mrtvi govore«.

Umetnost in književnost.

— **Hrvaška opera.** Nikola Šubić Zrinski, glavno delo starejšine hrvaških skladateljev Ivana Zajca, je za ljubljansko občinstvo noviteta, dasi so vsi posamezni deli opere tako splošno znani, da ni mogoče poslušanje občinstvu prizadeti nobenega truda. V celoti kaže »Zrinski« še popolnoma italijanski vpliv, ki je Zajca dolgo vodil pri njegovem delu; pozneje se ga je precej otrešel in se postavil na svoje noge. Ali prav Badaličevemu libretu je ta šil primeren. Če včasih prepozgosto ponavljanje kakšnega stavka moti moderna ušesa, se pa prav v tej glasbi krepko izraža heroični romantizem pesnitve in bojni milje, v katerem se odigrava dejanje. »Zrinski« je nacionalna opera Hrvatov. Ko je nastala, je bil nacionalizem še mlad in naiven, pa ima tudi libreto te znake; vse je idealizirano, nad vsem se blešči avreola mogočnega junštva in nepresežne požrtvovalnosti; ljubezen do domovine, ljubezen mladih in ljubezen starih, vse je velikansko in vse brez komplikacij. Čim silnejši je zunanji boj, tem manj je videti notranjega. Ker ni drugače mogoče, kakor da na koncu vse pogine, se je pesnik pobrigal za tolažbo in nam pokazuje prizor v nebesih, kjer najde vsak zasluženo plačilo. Kar je Zajc napravil iz tega besedila, je tudi brez obzira na nacionalni moment čisti vrednot. Kompozicija izraža impozantno energijo, in heroični deli so najbolj uspeli, v zborih prav tako kakor v solih. Predvsem pa je opera hvaležna; če imajo pevci potreben material, jim dajejo skoraj vse partije možnost uspeha. Glavne vloge so učinkovite od konca do kraja, in tudi zbori prihajajo na svoj račun. Zrinskega je pel g. Vusković s silnim ognjem, da je bron

njegovega grla doncl kakor živo junštvo. Njegov enostavni ponos je krasno karakteriziral bana, ki stoji in pada na svojem mestu, ne da bi mogel dvoru pristopiti do njegove duše, pa ima s svojo neomajno odločnostjo, absolutno sugestivno oblast nad vsemi ljudmi. Vse na njem je govorilo, vsak pogled, vsaka gesta in vsa njegova postava. Pevec in igralec sta se združila, da sta skupno dosegla sijajno zmago. Njegovo ženo Evo je pela gdca., Korošćeva, ki je ustvarjena prav za take krepke, nesentimentalne vloge. Tukaj dominira njen močni in čisti glas, ki ga ne more orkester nikdar zadušiti. Ga. Polakova je bila v prvem delu vda no ljubeča za svojega dragega trepetajoča ljubica, na koncu pa dostojna hči svojega junškega očeta; njen skop iz opere v opero ni mogel zmanjšati njenega slovesa. G. Jastržebški je bil popolnoma kos svoji nalogi kot Lovro Juranič. Veliko in hvaležno partijo je imel g. Križaj kot sultan Sulejman. S priznanjem je omeniti g. Strmca (Mehmeda Sokolovića) in Jurašića (Alapića) ter Kondrackega (zdravnika). Zadovoljevali so tudi pevci manjših partij. Zbori so bili živi, sveži, zaokroženi, orkester temperamenten. Dirigiral je g. Albin.

— **Dramatična šola.** Dramatična šola slovenskega gledališča se prične v najkrajšem času. Oni gospodje in dame, ki se mislijo vpisati, naj se oglase tekom tega tedna med 6. in 7. zvečer v gledališki dvorani (slov. gled., drugo nadstropje). Vrhovno vodstvo dramske šole bo imel gospod ravnatelj Ignacij Borštink sam, podučeval bo pa g. režiser Milan Skrbinšek, ki je že lani poučeval in priredil nekoliko javnih produkcij svojih privatnih učencev in učenek pedagoške zmožnosti. Letošnja šola se bo bistveno razlikovala od prejšnjih, ker se bo podučevalo po čisto drugi, moderni metodi, ki je tudi izredno zanimiva.

— **Iz pisarne slov. gledališča.** V soboto, dne 22. t. m. se uprizaro v slov. gledališču Avgust Strindbergov »Oče«, ki je ljubljanskemu občinstvu pač še v živem spominu. Saj je gostoval predlaskem v naslovni vlogi naš letošnji ravnatelj, g. Ignacij Borštink, ki je ravno v tej vlogi dosegel pri nas izredno velik uspeh, in jo igra tudi letos. To je zadnji polzky privabliti občinstvo tudi z resnimi dramami v gledališče. Vodstvo je vezano na obisk, in nihče mu ne bo imel pravice kaj očitati, če se tudi ob priliki te uprizaritve občinstvo vabilu ne odzove, in bo vodstvo tako prisiljeno, vzeti na repertoar le lažjo hrano, kakor so ljudske igre, veseloigre in burke. Osebe je že skoraj kompletno, kajti tekom zadnjih dni sta bili nanovo angažirani gdč. A. Wintrowa, ki je ljubljankemu občinstvu gotovo jako dobrodošla znanka, in pa gdč. Giorgjevičeva iz Zagrebca, talentirana mlada igralka.

Stajersko.

— **Občinske volitve v Gradcu.** Danes imajo v Gradcu volitve za občinski svet, in sicer voli treji razred, v katerem kandidirajo socialni demokratje sledeče sodruge: Ivan Arnetzl, Alojzij Herzog, August Lindner, Janez Muchitsch. Agitacija za volitve je zelo živahna.

— **Orla je ustrelil.** Iz Slovenjgradca poročajo: Pri sv. Duhu na Urški gori so ustrelili orla, ki meri z razprostrtimi krili dva metra. Orel je odnesel s paše štiri tedne staro jagnje. Pastirica je klicala na pomoč in njen oče je ustrelil orla. Orla bodo nagačili.

— **Težka nezgoda na graškem južnem kolodvoru.** V ponedeljek zjutraj sta ponesrečila na južnem kolodvoru v Gradcu nadsprevodnik Karl Haar, star 51 let, in strojevodja Karl Unterrassner, star 45 let. Pri premikanju vlakov je zgrabil stroj dunajskega poštnega vlaka št. 35 oba železničarja in ju vlekel nekaj časa s seboj. Oba sta dobila smrtonosne poškodbe. Nadsprevodniku Haaru so odrezali v bolnišnici desno roko.

— **Ženo in hčerko zastupil?** Iz Ljubna poročajo: V ponedeljek zvečer so aretirali v Donawitzu 37letnega rudarja Janeza Petrino. Petrino je bil že dlje časa poročen, a je živel ločen od žene in otroka. Žena in otrok sta prebivala pri Veliki Nedelji. V nedeljo je Petrino obiskal ženo in hčerko. Šli so v gostilno, kjer je Petrino plačal liter vina. Zvečer se je odpeljal. Ko

lahko to analogično dokažem, kaj bi pomenjalo, če bi imeli svojo lastno državo in čemu mora biti naša prva naloga, da bi je res dosegli. Blagor človeštva, njegov bodoči raj, ogromna reforma človeštva nam je danes na srcu baš kakor takrat pred leti, ko smo pod vplivom Tolstega začeli filozofirati o odrešenju sveta. Samo da je Tolstoj velik teoretik in pravzaprav reakcionar. Človeka bi rad pahnil nazaj, zapri v vase, učil ga preprostega življenja — prosim, v dobi železnic, električnih tramvajev, telefonov in vseh drugih posledic človeškega raziskavanja. Ne, tam ni rešitve za današnjega človeka. Današnji človek hoče naprej, višje in višje in vsi, brez izjeme vsi, stremimo za tem, da se udeležujemo vseh mogočih užikov — nam vsem se morajo odpreti vrata blagostanja. In to je uvidel naš sodrug Soumar, in jaz govorim tu samo v njegovem zmislu, ako proklamiram ta program. Ne, ne gre za nobene nove cilje. Naša stranka je zvesta svojim ciljem od začetka samega. Toda gre za uresničenje tistih ciljev, za prehod od teorije k praksi, gre za isto pravo sredstvo, kako bi se cilji dosegli najboljše. In edina in najhitrejša možnost je tu, da dosežemo svojo državo in si jo uredimo po lastnih idealih.

Ivan je pomolčal. Zmagoslaven smehljal mu je poigraval na ustnicah. Mimogrede se je ozrl v Kačerovskega ter potem nadaljeval:

»In sedaj je vprašanje, kako bi dosegli državno samostalnost? Kaj naj storimo, česa naj se lotimo?«

In je začel razlagati, da delujejo pri velikem delu, da so se vrgli v boj, v katerem morajo zmagati za vsako ceno. »Ne smemo se dati ostrašiti z ječo in z nobeno stvarjo, še krep-

sta se žena in šestletna hčerka Marija vračata s kolodvora domu, jima je postalo slabo. Žena je ponoči umrla, med tem ko je stanje otrokovo tudi brezupno. Petrino je živel v Donawitzu z neko vdovo, ki ima šest otrok in kateri je obljubil, da se poroči z njo. Vdova ni vedela, da je Petrino oženjen. Bila sta že dvakrat na okoliših in tudi dan poroke je bil že določen. Vdova je s Petrino v drugem stanu. Petrino taji delavnice. Ko so ga aretirali, je bil povsem miren.

— **Električni tok je ubil konja.** Iz Radgona poročajo: 15. t. m. se je odtrgala žica električne napeljave radgonske centrale. Žica je bila napeta preko ceste, ki vodi v Gorice. Konec žice je zadel konja v enovpreznem vozu na hrbelet. Konj se je zgrudil mrtev kakor od strele zadet.

— **Nesreča na železnici.** Iz Gradca poročajo z dne 17. t. m.: Na južnem kolodvoru sta prišla davi nadsprevodnik Karl Haar in strojevodja Karl Untertkor, ko sta hotela preokrožiti tiro, pod premikajočo lokomotivo. Oba sta bila na mestu mrtva.

Volilci za obrtno sodišče!

V nedeljo, dne 23. t. m., bodo volitve prisednikov za obrtno sodišče v Ljubljani. Volitve se bodo vršile v osmih oddelkih, in sicer bodo volišča v Ljubljani, v Mostah, in Glincah, v St. Vidu, v Preski, v Stranski vasi, na Studencu in pri Dev. Mar. v Polju. Glasovnice morajo oddati delavci osebno.

Na dan 23. novembra glasujte vsi za naslednje kandidate, ki jih priporoča Zveza delavskih društev, in sicer vsak v svoji skupini!

Prisedniki za malo obrt: (sive glasovnice)

1. Gašpari Anton, mizar v Ljubljani;
2. Jerančič Karol, tapetnik v Ljubljani;
3. Mrak Franc, pek v Ljubljani;
4. Sajovic Ivan, čevliar v Ljubljani;
5. Fale Josip, krojač v Ljubljani;

namestniki za malo obrt:

1. Babnik Andrej, kamnosek na Zgornjih Glincah;
2. Jenko Josip, strojni paznik v pivovarni Union;
3. Sattler Avgust, klepar v Ljubljani;

vzklc za malo obrt:

1. Jezeršek Franc, tiskar v Ljubljani.

Prisedniki za veliko obrt: (bele glasovnice)

1. Cotman Ivan, ključar v tobačni tovarni;
2. Dežman Josip, sodar v pivovarni Union;
3. Zupan Josip, mizar v tobačni tovarni;
4. Cuderman Rudolf, modelni mizar v Ljubljani;

namestniki za veliko obrt:

1. Hameršek Anton, zidar v Novem Udenmatu;
2. Hlebš Franc, mizar na Glincah;

vzklc za veliko obrt:

1. Križaj Friderik, ključar v Ljubljani.

Vsa pojasnila glede volitev v obrtno sodišče daje sodrug Viktor Zore v Ljubljani, Se-lenburgova ulica šte. 6/II.

Goriško.

— **Identiteta samomorilca,** ki se je vrgel čez most v Koren v Gorici, je dognana. Nesrečni 27letni mladenič se imenuje Alojzij Kodermac, mizar, stanujoč v ulici Kmetijske šole. Kodermac je prebival pri svoji sestri, ki je v trupu na pokopališču spoznala svojega brata. Po 11 dneh je bil šele sedaj identificiran. Pravilo, da je zadnje čase precej pil, ker je bil nevoljen na svojo sestro, ki se je pečala z nekimi artiljerijskim narednikom, s katerim je imela deklico, ki je umrla po par dneh.

— **Avtomobil povozil otroka.** Iz Gorice poročajo: V nedeljo popoldne okrog 4. je pri Čerčah vojaški avtomobil, ki ga je vodil po-

keje se moramo organizirati, moramo si pridobiti vse vrste naroda, moramo fanatizirati narod. »Fanatizirati«, to je Soumarjevo geslo. Tem masam moramo vdihniti dušo. Odkritosrčno rečeno, jaz nisem nikak prijatelj mladočehov, toda če se mladočehi sedaj oprijemljejo našega gesla, to najboljše priča o naraščanju naše moči in nezumnost bi bila, odbijati pomočno roko. Najpreje navdušite mase! Premislite, da je kopica Galilejev v tisočih in itoščih zanetila luč. Potrudimo se tedaj, da bi naša luč vzplapolala v tisočih in milijonih!

Ko je končal, je sedel.

XXXIII.

Mikyška je takoj potem pozval navzoče, naj se oglašajo za besedo. Ivan je v tem napetu gledal v Kačerovskega. Pričakoval je, da bo prvi dvignil roko. A Kačerovsky se je le marlomarno oziral. Za besedo je prosilo več drugih, med njimi tudi slikarski pomočnik Doubek, kateri je prinesel Soumarjevo pismo. Predlagal je obširno organizacijo. Izvlekel je iz žepa zapisnik in razkladal, kako si predstavlja, da bi se najlože dosegel cilj.

»Gotovo morajo biti glava in udje. V vsakem mestu, v vsaki vasi mora živeti nekaj udov in ena glava. Glave bodijo med seboj in zvezje, in Pragi bodijo pa osrednji udje in najvišja glava, katera vodi celo organizacijo. Prage naj izhajajo migljaji posameznim glasovam. Ko bi bilo treba kakšne demonstracije, se dá povelje in demonstrira se po vsem Češkem, Moravskem in če treba tudi na Šleskem.«

Mlademu dečku se je nekolikokrat zataknilo. Ko je dogovoril, se je smelo ozrl in naglo sedel.

(Dolje.)

Za resnico.

Roma.

Spisal Jožef Laichter.

(Dolje.)

Iz teh dveh prvin so se vedno in povsodi porajale reforme, katere so potiskale ljudstvo naprej. Nezadovoljnost in rada — samo spomnite se vseh velikih epoh svetovne zgodovine. Zadošč, če se spomnimo Kristovega prihoda! Takrat v dobi popolne razdvojenosti, popolne potrnosti vsega, kar je ljudem dajalo vero v bodočnost, kar jih je vzpodbadalo k činom in sililo živeti, v dobi, katera je tako nekako še prežvekala (prebavljala) ostanke, vsega tega, kar so storile prejšnje dobe, v dobi samomomorov, dezorganizacije in najgroznejše razdvojenosti se je zasvetila na vzhodu luč sveta — vstala je Kristova postava, prinašajoč ljudem novo vero v bodočnost, novo moč v življenje. Ljudje so spoznali, da bi bil svet lahko drugačen, napolnjeni so bili od čudežne svežosti in začeli so živeti drugače. Pa zopet je prišla doba propadanja, nezadovoljnosti, razdvojenosti in znano vam je, da je luč takrat vžrla na Češkem, da je pot k zvezdam pokazal ljudem Jan Hus. In po dobi luči zopet nova doba propadanja, iz katere je izvedla ljudstvo začasno, in le začasno velika francoska revolucija, po kateri je prišel naš vek, vrhunec največje temnote in razdvojenosti, vek najstrašnejših samomorov. Danes nihče ne ve, kam, nihče ne ve, kako in zakaj bi živel. In na razvalinah te zle dobe vstajajo zopet preroki. Na vzhodu pojav Tolstega, na Nemškem Nietzscheja. Mi smo se tudi napotili za tem glasom.

vodečim nas k luči iz teme.

Kačerovsky se je pri teh besedah sarkastično smehljal na svojem prostoru, sklonil se k sosedu in mu nekaj pošepetal. Ivan je to opazil in za trenotek izgubil nit svojega govora. A naglo se je zavedel in nadaljeval:

»Naš cilj je tedaj drug, boljši svet, in gre se zato, kako bi postavili ta svet. Ne vem, ali poznate vsi roman Bellamyja: »Looking Backward — Pogled v bodoči raj«. Tridesetleten Amerikanec prespi po čudnem slučaju 113 let. Probudi se šele na začetku 21. stoletja iz dolgega spanja in zre v izpremenjeni svet. V nekdanji njegovi domovini, Bostonu, ni več kaosa, zmešanosti in bede, ni več tistih neznosnih socialnih razmer, kakršne je poznal z devetnajstega stoletja, ko je bil zaspal. Ljudje živijo čisto novo življenje. Rečežev ni in bogatimov, vsi so si enaki, vsi so deležni plodov in izumov kulture. Nobenega perečega vprašanja ni več, vlada vsestransko blagostanje, iz katerega se vsakemu odmerja pravičen del. In vse to se je doseglo na ta način, da se je odpravila zasebna last, da se je ves narod uredil kakor ena sama trgovska družba. Narod je postal edini kapitalist, edini privilegirani podjetnik, čigar dobička je deležen vsak občan. Skratka, naposled se je spoznalo, da je vse proizvajalno in trgovsko delovanje, od katerega je odvisno splošno blagostanje, prvi in najvažnejši interes države, in da je nespamet prepuščati je privatnim osebam s sebičnimi interesi in namerami.«

»Izvrstno — kolektivizem!« sta se oglašila dva glasova in slikarski pomočnik z bujnimi, temnimi lasmi je hotel zaploskati z rokami. Preden pa je zaploskal, je Ivan zopet poprijel za besedo:

»Na roman Bellamyja zato opozarjam, ker

nik zrakoplovnega oddenka stotnik Sto-
se iz Gorice, povozil 15letnega dečka. Fant
stal na mestu mrtev. Avtomobil je vozil na-
ne zmeneč se za nesrečo.

Državni zbor.

Dunaj, 18. novembra.

Na današnji seji je železniški minister
ster predložil napovedani zakonski načrt o
ansko-hercegovinskih železnicah. Da se iz-
ta osnova, bi moral državni zbor dovo-
zopet kup novih davkov, oziroma veliki
načrt. Iz ministrovega utemeljevanja je
osneti, da gre v Bosni za železnice, ki jih
eva militarizem v »strategičnem interesu«
el se zahteva pravzaprav zopet le nova žr-
na oltar moloha. Avstrijske lokalne želez-
ki jih potrebuje prebivalstvo, pa morajo
et čakati in očitno je, da hoče vlada najprej
sanskimi železnicami dobiti plačilo; kar bo
morda predložila, je pa mačka v vreči.
do more še upati, da se bo večina še uprla
nelojalni kupčiji?

Kriza je še vedno nerešena. Pogajanja so
na vse konce in kraje. Z Rusini še ni
o do nobenega rezultata. Stürgh je vodil
rave med njimi in Poljaki tako, da se bodo
ala pogajanja zopet prenesti v Lvov in bo
treba osem dni. In državni zbor bo moral
tem počivati. Hoteli so že danes prekiniti
e do prihodnjega torka, ker pa se danes ni
ala specialna debata o davku na žganje,
utri še ena seja v ta namen, potem pa bo
torka premor. Sicer so Rusini žugali, da
ves teden ubili s stvarnimi popravki.

V debati o davku na žganje je govoril sodr.
Diamand, ki je podal izborni kritiko načrta
zkrinkal nepošteno taktiko vladne večine.

Seja.

Predsednik dr. Sylvester odpravlja sejo ob
dopolodne.

Železniški minister dr. Forster predlaga
nski načrt o dopolnitvi

bosanske železniške mreže

avi: Pragmatična spojitve Bosne in Herce-
ne z monarhijo zahteva, da se tudi želez-
bolje zvežeta obe deželi z monarhijo. To
ostalo še bolj nujno iz voljaških razlogov.
rija in Ogrska naj le prispevata k izdatkom
pokrije Bosna-Hercegovina sama. Vlada
da se bo zbornica prepričala, da se tudi
esi avstrijske polovice izdatno varovani v
tu. Kar se tiče domačih lokalnih železnic,
vlada, čim bo rešen sedanji načrt, pred-
zbornici primerno zakonsko osnovo, ki
o ozirala na one želje, ki so vladi znane.
iklici).

Nato se nadaljuje specialna debata o

davku na žganje.

»Stvarno« popravljajo dr. Sedlak (češ.
rec), dr. Smal-Stockil (Rusin), Tri-
skil (Rusin), Stanek (Ceh), Bačin-
(Rusin), Goll (Poljak) in Gentili
(Jan).

Potem govori poročevalec manjšine

sodr. dr. Diamand:

Danes je čitati v časopisih, da se dogovar-
krščanski socialci z nemškimi nacionalci,
bi obglavili Rusine. Zdaj so se Rusini od-
dali obstrukciji, prihodnja seja pa naj bo
drugi teden. Kje je ostala delavnost ve-
? Moj predlog, da se postavi v proračun 30
novov za ureditev uradniških plač, bi se bil
sprejel. Vlada pa noče nobene gladke
rave, ampak namenoma ugonablja parla-
in večina ji pomaga s svojo taktiko. Če se
una, koliko stane kontingent spirita vsa-
kmeta v Avstriji, prihajamo do zaključka,
ddaja vsak kmet, ki rabi alkohol, petsto-
toliko veliki posesti, kolikor dobe kmetije
ontinenta. Vsi poizkusi, da bi se spravile
kon kakšne socialno koristne določbe, so v
ku izpadlele. Če prižiga večina veliko
o hudiču, bi vendar lahko prižgala vsaj
o lučko Bogu. Vsaj v časih lakote, kakršn
danji, naj bi se z odpravo ljubezenskih daril
omejila vaba za pridobivanje spirita iz
mpirja. Če bi pravi kmetje vedeli, da se da-
veleposesnikom in fabrikantom 29 miljo-
gotovo ne bi bili na strani večine. Ta ve-
nima vesti in ljubezni do ljudstva. V njej
akajske duše, ne pa ljudski zastopniki. Če
ne parlament, pogine po krivdi večine, ki
zdala zaupanje prebivalstva. (Odobranje
socialistih.)

Razprava se prekine, pa se nadaljuje de-
o Pacherjevem nujnem predlogu. V debati
ori nemški nacionalci Lipka. Nemško na-
alni »delavec« sitnari z nekim vprašanjem
predsednika, ki nima družega namena kakor
uncirati Čeha Stranskega, da je baje
vojim zadnjim govorom razžalil sodniški
l. Predsednik odgovarja, da je že na seji
al, kar ni bilo v redu.

Posl. Pernerstorfer naznanja, da je
20. novembra sklical sejo narodnostnega
eka.

Posl. Stranaky izjavlja, da s svojim
zadnjim govorom, ko je govoril o »potepečanem
Dunaju«, ni mislil na dunajsko prebivalstvo,
ampak na zastopstvo mesta. To povzroča ne-
koliko prepira, potem se zaključuje seja.

Prihodnja seja bo jutri ob 10. dopoldne.

Zadnje vesti.

AVSTRIJSKA DELEGACIJA.

Dunaj, 19. Avstrijska delgacija se je sešla
pod predsedstvom starostnega predsednika ba-
rona Schwegla ob 7. zvečer, da se je kon-
stituirala. Na ministrski klopi je bil minister
Berchtold z vsemi skupnimi ministri in
mornariški poveljnik admiral Haus. Za pred-
sednika je bil izvoljen dr. Leos 44, za podpred-
sednika grof Silva Tarouca s 47 glasovi.
Minister za zunanje zadeve grof Berchtold
je predložil skupni proračun za prvo poletje
1914. Potem so se volili odseki. Delegat Ne-
mec je vložil interpelacijo zaradi izenačenja
penzionistov starega sistema z drugimi penzio-
nisti. Ob 7. zvečer je bila seja zaključena. Pri-
hodnja seja bo pismeno naznanjena.

SKUPNI PRORAČUN.

Dunaj, 19. Skupni proračun za prvo pol-
etje 1914, ki je bil včeraj predložen delegaci-
jam, izkazuje

za ministrstvo za zunanje zadeve redne
potrebščine 9,504.288 K, izredne potrebščine
80.000 K, skupaj 9,554.189 K;

za vojno ministrstvo redne potrebščine
238,826.207 K, izredne potrebščine 760.000 K,
skupaj 239,596.207 K;

za vojno mornarico redne potrebščine
35,464.050 K, izredne potrebščine 2,674.530 K,
skupaj 38,138.580 K;

za skupno finančno ministrstvo skupne po-
trebščine 2,589.245 K;

za računsko kontrolo 186.636 K.

Pri poglavju »vojno ministrstvo« je redna
potrebščina v primeri s polovico lanskega pro-
računa za 37,047.323 K, izredna pa za 161.500
kron večja.

Ministrstvo za zunanje zadeve zahteva na-
dalje okroglo za štiri milijone naknadnega kre-
dita, med temi 700.000 K za brambne izdatke,
2,800.000 K za razne višje izdatke ob času bal-
kanske krize.

Vojno ministrstvo zahteva za 32,770.000
kron naknadnega kredita za leto 1913.

Za izpolnitev vojske se zahteva izrednega
kredita 7,900.000 K, za dobavo novega artilje-
rijskega materiala 200.000 K; za dobavo voj-
nega materiala in trdnjavska dela 26,800.000 K.

Kot izreden oboroževalni kredit za poseb-
ne vojaške ukrepe (za lansko mobilizacijo) se
zahteva 316,680.000 K.

Za vzdrževanje turških vojakov, ki so pre-
stopili na avstrijska tla, zahteva proračun
800.000 K; za izpolnitev mornarice 47,500.000
kron; za zgradbo v puljski luki 500.000 K; za
izredne mornariške dobave 7,200.000 K; za iz-
redne vojaške ukrepe tekom balkanske krize
še 40,400.000 K.

OGRSKA DELEGACIJA.

Dunaj, 19. Ogrska delegacija se je sešla
včeraj ob polu 5. popoldne na konstituiranje.
Starostni predsednik je bil baron Harkanyi.
Od članov opozicije iz poslanske zbornice se
ni udeležil nobeden, iz magnatske zbornice se
ni princ Ljudevit Windischgratz. Pred začetkom
seje pa je tudi on odšel. Za predsednika je bil
izvoljen baron Ljudevit Lang, za podpred-
sednika grof Avgust Zichy. Potem je grof
Berchtold predložil proračun. Po izvolitvi od-
sekov se je seja zaključila.

RAZPOLOŽENJE V DELEGACIJAH.

Dunaj, 19. Kolikor je bilo včeraj mogoče
opazovati, je razpoloženje med člani avstrijske
delegacije zelo neugodno Berchtoldovi zunanji
politiki in je pričakovati precej močan odpor.
Soc. dem. hočejo podvreči Berchtoldovo poli-
tiko ostri kritiki. Pridružili se jim bodo Hrva-
tje. Pričakovati je pa, da se oglasijo tudi dele-
gati iz drugih krogov. Govori se tudi, da naj-
brže ne pride do običajne zaupnice za Berch-
tolda.

OPAZOVANJE PROCESIJE S KUKALOM — MOTENJE VERE!

Dunaj, 18. Rus Mileslav Bersetič je bil ob-
sojen pri okrajnem sodišču v Novem mestu za-
radi motenja vere in razžalitve katoliške cer-
kve, ker je gledal na cesti procesijo s kukalom
in se ni odkril. V Novem mestu je bil obsojen
na teden dni strogega zapor. Obtoženec se je
zagovarjal s tem, da je salutiral procesiji, ko
je šla mimo njega, ker je tako pozdravljanje
običajno v njegovi domovini. Ker je obtožnica
navajala kot motenje vere tudi opazovanje pro-
cesije s kukalom (!!), je dejal obtoženec, da se
ni zavedal s tem nikakega kaznjivega dejanja.
Vložil je ničnostno pritožbo, kateri pa kasacijsko
sodišče v sporazumu s predlogom gene-

ralne prokurature ni ugodilo. Kasacijsko sodi-
šče utemeljuje zavrnitev priziva s tem, da je
opazovanje s kukalom pozitivno dejanje, in si-
cer tako, ki žali verska čuvstva udeležencev.

VOLILNA REFORMA NA FRANCOSKEM.

Pariz, 18. Z 296 proti 25 glasovi je bil spre-
jet dostavek k volilnemu zakonu, da se izra-
čunajo mandati po številu vpisanih volilcev.
Komisija je bila predlagala, da se izračunajo
mandati po številu prebivalstva. Nato je spre-
jela zbornica paragraf, ki določa, da pride v
vsakem volilnem okraju na 22.500 vpisanih vo-
lilcev en poslanec. Na število, ki presega 11.250
volilcev, pride po en mandat. Število poslancev
se bo na podlagi tega paragrafa znižalo na 520.

VOLITVE NA PORTUGALSKEM.

Lizbona, 18. Pri volitvah za portugalsko
zbornico so dobili od 37 mandatov ministeri-
alni kandidati in demokrati 34. Ostali trije man-
dati se razdele tako: En evolucionist in dva
unionista. Po izidu teh volitev je kabinetu za-
sigurana večina v zbornici. Volitve so se iz-
vršile povsem mirno.

MEHIKA.

Huerta odstopi.

Novi Jork, 18. Sem je prišlo brzojavno po-
ročilo, da namerava predsednik Huerta odsto-
piti, in sicer takoj, ko se snide kongres v če-
trtek k rednemu zasedanju.

Gibanje vstašev.

Veracruz, 18. Kapitan ameriške bojne ladje
»Nebraska« poroča, da je vstaški general Ar-
guila neomejeno zagospodaril po ozemlju južno
od reke Panuco.

El Paso, 18. Vstaški vodja Villa, ki je vr-
hovni poveljnik v Juarezu, preti, da se bo po-
lastil mehiške severnozapadne železnice, če
uprava nemudoma zopet ne vpelje obrata. Dve
banki v Juarezu sta dali Villi 100.000 dolarjev
predujma, da je plačal svoje čete.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zamaške

Iz probkovine za steklenice in sode v vseh ve-
likostih in kakovostih za vinotrčce, pivovarne,
založnike piva, izdelovalce piva, izdelovalce li-
kerjev, lekarnarje, drogistje, mineralne vrelce in
specerijske trgovine izdeluje trdka

Jelačin & Ko., Ljubljana

Edino domače podjetje te stroke na jugu mo-
narhije. - Električni obrat. - Direktni uvoz prob-
kovine iz Španije in Portugalske. - Zahtevajte
cenik in vzorce! - Zaloga raznovrstnih stanjo-
lovih kapsljev za steklenice.

Naznanilo in priporočilo.

Podpisani se usojam slavnemu občinstvu vljudno naznanjati, da sem otvoril

trgovino z usnjem

v Ljubljani na Erjavčevi cesti šte. 2

nasproti ljubljanskega gledališča.

V zalogi imam veliko izbor domačega in inozemskega usnja, kakor znamenite Blumenthal in Grison, Chev-
reaux, potem Ideal, Cornelli Heyl Box, nadalje vse čevlarske potrebščine kakor tudi zgornje dele,
razne trakove, zaponke itd. — Nadalje razne krete: Globin, Globus, Erdal, Afrikan ter Sokolska krema
vse po najnižjih cenah.

Alojzij Šestak, trgovec z usnjem.

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon Pod Trančo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, travkov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

Peter Kozina & Ko.

ovarna čevljev v Tržiču

(Gorenjsko)

(najmodernejšo podjetje monarhije)

Varstvena znamka.

Otvoril sem lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno Breg 20 na debelo

v Cojzovi hiši.

B. Götzl

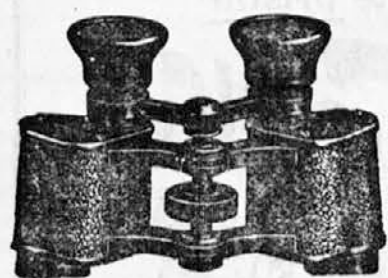
Ljubljana, Mestni trg št. 19. -- Stari trg št. 8.

Krasne novosti jesenskih in zimskih oblek, površnikov domačega izdelka.
Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Brez konkurence!

Solidna postrežba.

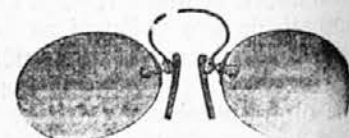
Najnižje cene.

K. JURMAN OPTIK IN ŠPECIALIST Šelenburgova ulica LJUBLJANA

Optični zavod z električnim obratom. — Aparati, poliska kukala, daljnogledi.

Za prvovrstno tehniko se jamči. — Popravila se izvršujejo v lastni delavnici.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Zajec Ivan splošno zdravljenje	—	1—3	Frančiškanska ul. št. 2, II. nadst.
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21	—	Dunajska cesta št. 6, pritličje
Dr. Robič Jan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmatinova ul. št. 3, pritličje
Dr. Ipavic Benjamin splošno zdravljenje	10—12	—	Mestni trg št. 3, I. nadstropje
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bolezni	10—12	2—3	Frančiškanska ul. št. 4, pritličje
Dr. Demšar Jernej kožne in spolne bolezni	8-1/2 10	3—5	Prešernova ulica št. 3, III. nadst.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico, za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član vam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati s blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika blagajne.

Načelstvo.

Varčne gospodinje!

Sladni čaj Dr. pl. Trnkoczyja sladni čaj daje vsakomur kri, moč, živce, spanje, cvetoče lice, okusen zajtrk. Pri dojenčkih nadomešča materinsko mleko in umrljivost dojenčkov omejuje. Pri bolnih se dosežejo izvrstni uspehi. Na vsak način prihranijo gospodinje 50 odstotkov pri gospodinskih izdatkih, tudi pri mleku in sladkorju. Vsak dan prihajajo naročila s priznanji. Naroča se pri izdelovalcu le-karnarju Trnkoczyju v Ljubljani zraven rotovža, ki je s sladnim čajem izgojil svojih osem zdravih otrok. Po pošti 5 zavrtkov po 1/4 kg 4 K franko. Po 60 vinarjev se dobi povsod tudi pri trgovcih. Glavna zaloga na Dunaju v lekarnah Trnkoczy; Schönbrunnerstrasse 109, Radetzkyplatz 4, Josefstadtstrasse 25, v Gradcu Sackstrasse 4. — Dobi se tudi v vseh prodajalnah konzumnega društva za Ljubljano in okolico.

Na izbiro pošilja tudi na deželo: Krasna

Bluze

krila, kostume, nočne halje, perilo, plašče, kožu-hino in vse modno blago.

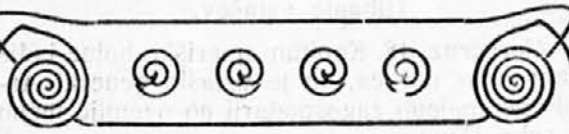
M. Kristofič - Bučar

Ljubljana, Stari trg št. 9. Lastna hiša.

Neprekosljiva v

otroških oblekah in krstni opravi.

Solidna tržidka.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih re-vij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Frančiškanska ul. 8

r. z. z. o. z.

Tiskovine za šole, župan-stva in urade. Najmoder-nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za ti-skanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svojo bogato zalogo zimskega blaga' vseh vrst specerjskega blaga, otroških oblek, nogavic, čevljev, srjajc itd. po najnižji ceni.

Toči se tudi v svoji lastni gostilni pristna bi-zeljiska, dalmatinska in istrska vina. Pristni re-fosco in „Adria Perle“.

Vabi se toraj cenjene člane, da vse svoje potreb-ščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsak. Delež znaša 20 kron.

Načelstvo.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na-tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila spre-jema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Moderne kožuhovine za dame, kakor mufi in ovratnice, otročje gárniture, kožuhovinaste čepice, ovratnice in rokavice za go-spode v obilni izbiri in poljubni ceni

v modni in športni trgovini

P. Magdić, Ljubljana, nasproti glavne pošte.

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

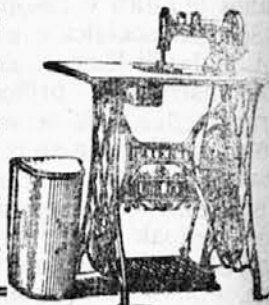
šivalnih strojev

in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoj in franko.

„SLAVIJA“

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI, ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtojeje

pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi so preskrbljene za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osposovitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenjskega oddelka K 2.733.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695 77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prost

Jesenski klobuki, čepice, kravate, raznovrstno perilo i. t. d.

je pravkar došlo!

Specialna, modna in športna trgovina za gospode in dečke

J. KETTE, Ljubljana

Franca Jožefa cesta št. 3.

